

Zpráva z odborné exkurze do ukrajinských archivů v květnu 2017

Exkurze byla pořádána Českou informační společností – pobočným spolkem při Národním archivu v Praze ve dnech 4. až 14. května 2017. Zúčastnilo se jí 45 archivářů, knihovníků a restaurátorů z celé řady archivů ČR. Hlavním cílem exkurze byla návštěva tří archivů v oblasti západní Ukrajiny, a to státních archivů v Užhorodě, Černovicích a Lvově. Kromě těchto archivů jsme měli možnost navštívit ještě budovu užhorodské univerzity, historickou budovu univerzity v Černovicích (stavba realizovaná podle projektů českého architekta Hlávky, dnes památka Unesco), muzeum v městě Brody s expozicí věnovanou zejména moderním dějinám města a okolí (první a druhá světová válka) a řadu dalších památných míst, jako např. pravoslavný chrámový komplex Počajivská lávra nebo pevnosti Chotyň či Kameneč Podolský.

V archivech jsme měli možnost prohlédnout si vlastní archivní budovy i nahlédnout do jednotlivých depozitářů. Ve dvou případech (Užhorod a Černovice) jsou archivy umístěné v budovách stavěných v 70. letech 20. století podle typového projektu. Lvovský archiv je naopak umístěn v prostorách historického městského arsenálu a v přilehlém areálu barokních budov zrušeného dominikánského kláštera. Bylo zřejmé, že ani v jednom případě se nejednalo o optimální uložení archivních dokumentů, nicméně ze srovnání vyšel příznivěji archiv lvovský v historických prostorách, zatímco obě budovy ze 70. let nesly již velké známky opotřebení. Všude jsou výhradně pevné regály (kovové i dřevěné), kompaktní regály jsme nezaznamenali. Systém ukládání archivního materiálu v regálech je zcela odlišný od našeho, spisy jsou ukládány do krabic většího formátu o různé výšce a výhradně naležato, také knihy (pokud jsme měli možnost je vidět) ležely na policích ve vodorovné poloze. Badatelný byly poměrně malé a spoře vybavené. Badatelů není v archivech mnoho, neboť před souhlasem s jejich studiem v archivu jsou ze strany archivů velmi důkladně prověřováni a ne každému je studium umožněno. Ukrajinské archivy dosud neprovádí žádnou digitalizaci nebo mikrofilmování archiválií pro studijní účely, takže v badatelnách nejsou badatelům k dispozici žádné technické prostředky, počítače, čtečky atd. Konzervátorskou a knihařskou dílnu provozuje z uvedených tří archivů pouze lvovský. Vybavení dílny je velmi staré a z části již nefunkční. Technika pochází vesměs z 60. a 70. let 20. století, moderní materiály ani moderní postupy práce se tu příliš neuplatňují. Většinou se provádějí převazby novin a knih, případně podlepování potrhaných novodobých písemností. Při rozhovorech s ukrajinskými archiváři jsme měli možnost získat základní informace o množství archivovaných dokumentů (v praxi se tu neměří v běžných metrech, spíše jen v počtech archivních fondů nebo v počtech jednotlivin, pokud jsou tyto údaje ovšem známé), o počtu pracovníků i o jejich odborném vzdělání a finančním ohodnocení. V archivu v Černovicích jsme byli seznámeni také s některými dokumenty týkajícími se českých zemích. Kolegyně archivářky pro nás připravily např. písemnosti týkající se architekta Hlávky včetně jeho originálních návrhů na stavbu místní univerzity, dále dokumenty o působení českých osob na západní Ukrajině ve 20. a 30. letech 20. století a další. Celkový dojem z návštěvy tří západoukrajinských archivů je zhruba takový, že archivy se velmi podobají českým archivům zhruba před 30 či více lety.

26. května 2017, Vlastimil Kolda